

ELFLYG

Ett omvälvande teknikskifte!

Mauritz Andersson
Uppsala universitet
Elektricitetslära

KSAK, 24 mars 2019

ELISE

Elektrisk Luftransport i Sverige

ELISE – mål

Vad? Eldrivet regionalflyg.

Varför? Hållbara transporter.

Hur? Samverkan och kompetens.

Flyg kan vara energi- och resurseffektivt!

1 INGEN
FATTIGDOM

2 INGEN
HUNGER

3 GOD HÄLSA OCH
VÄLBEFINNANDE

4 GOD UTBILDNING
FÖR ALLA

5 JÄMSTÄLLDHET

6 RENT VATTEN OCH
SANITET FÖR ALLA

7 HÅLLBAR ENERGI
FÖR ALLA

8 ANSTÄNDIGA
ARBETSVILLKOR
OCH EKONOMISK
TILLVÄXT

9 HÅLLBAR INDUSTRI,
INNOVATIONER OCH
INFRASTRUKTUR

10 MINSKAD
DJÄMLIKHET

11 HÅLLbara STÄDER
OCH SAMHÄLLEN

12 HÅLLBAR
KONSUMTION OCH
PRODUKTION

13 BEKÄMPA KLIMAT-
FÖRÄNDRINGARNA

14 HAV OCH MARINA
RESURSER

15 EKOSystem OCH
BIOLOGISK
MÅNGFAID

16 FREDLIGA OCH
INKLUDERANDE
SAMHÄLLEN

17 GENOMFÖRANDE
OCH GLOBALT
PARTERSKAP

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

13 BEKÄMPA KLIMAT-
FÖRÄNDRINGARNA

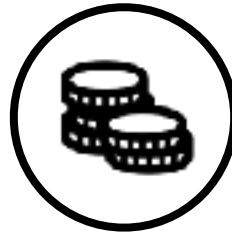
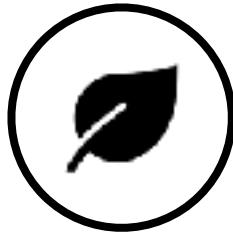
9 HÅLLBAR INDUSTRI,
INNOVATIONER OCH
INFRASTRUKTUR

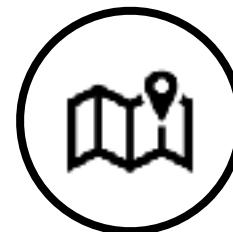
11 HÅLLBARA STÄDER
OCH SAMHÄLLEN

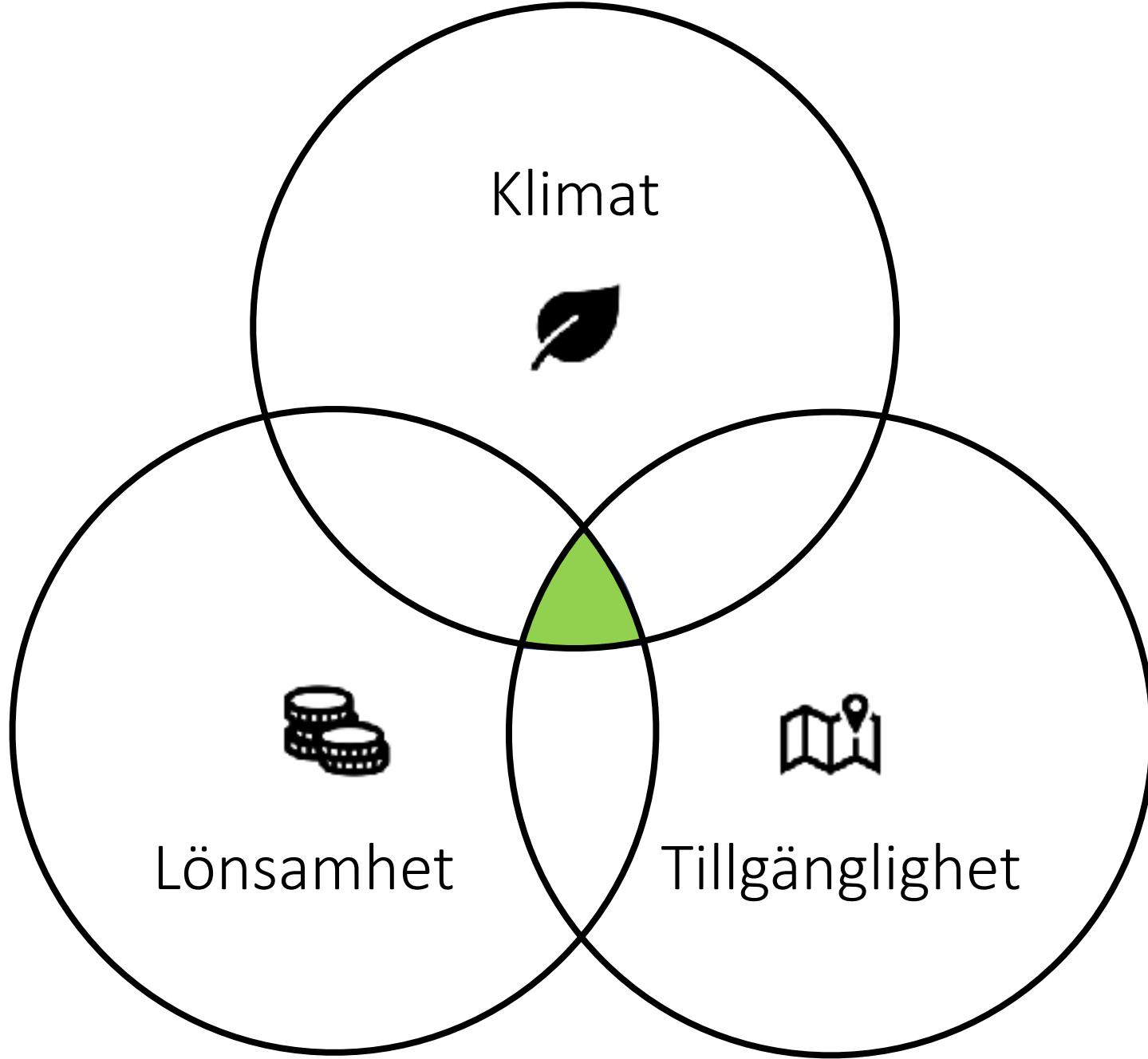
Klimat

Lönsamhet

Tillgänglighet

Jämställdhet och mångfald

- Nya aktörer och ny teknologi bryter gamla strukturer.
- Drivs av en vision om ett bättre samhälle.
- Ny generation av flygintresserade!

Elise steg 1 - 2018

Partners

Elise summit
6 december 2018

Anders Forslund

Heart Aerospace

Elise steg 2: 2019-2021

HEART

Industriella partners

elitkomposit
Heavy Ideas. Light Solutions.

ICARUS

Akademiska partners

LiU LINKÖPING
UNIVERSITY

RISE

Advisory board

SAAB

Swedavia
Airports

Svenska Flygbranschen
Ett förbund inom **TRANSPORTFÖRETAGEN**

Kristina Wärmeijord
Projektsamordnare

CHALMERS

Mauritz Andersson
Akademisk koordinator

**UPPSALA
UNIVERSITET**

Anders Forslund
Industriell koordinator

HEART

Mauritz Andersson

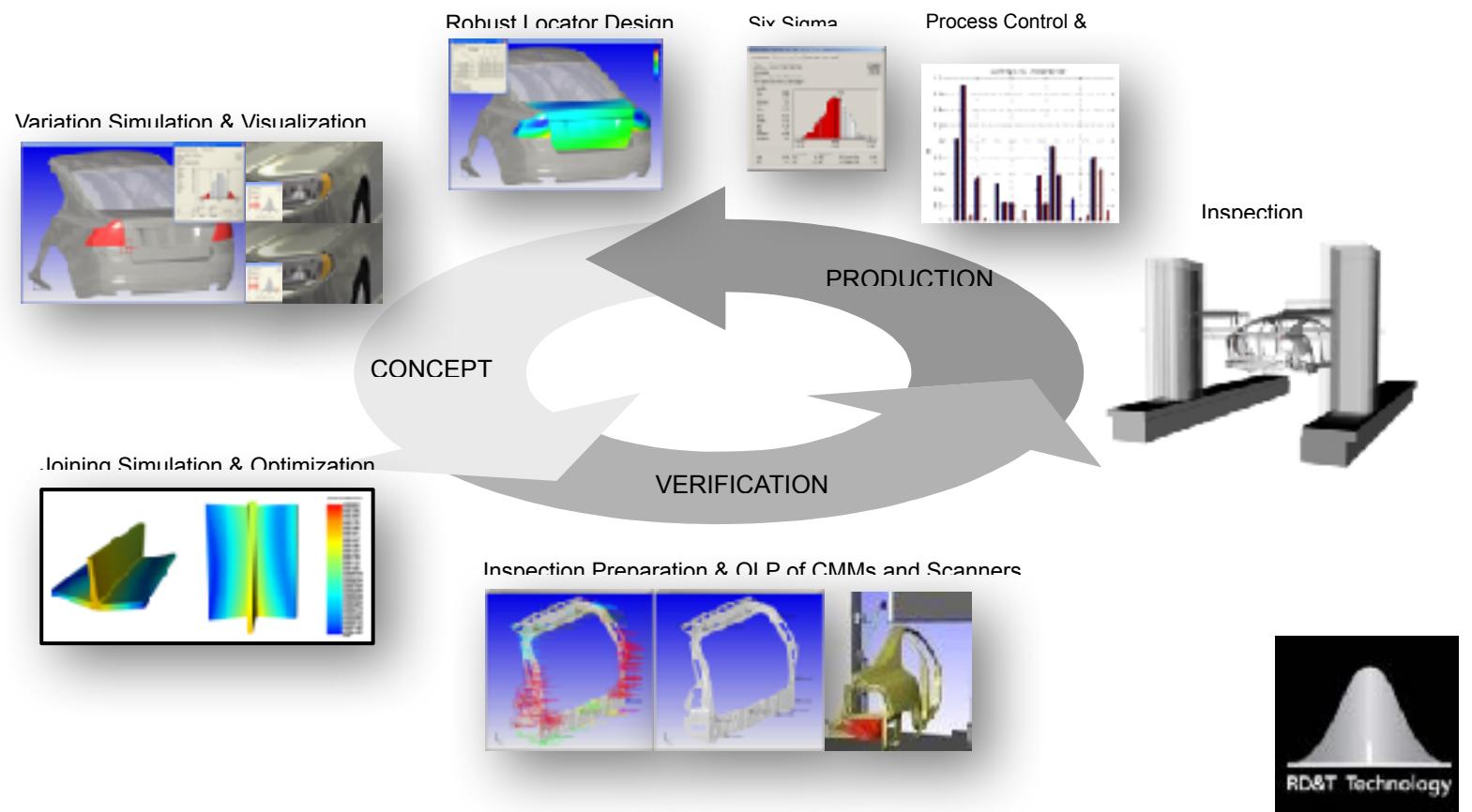
Forskning: Elflyg och elmotorer
(Oktober 2014 - Energimyndigheten)

Industri: Optiska LiDAR-sensorer för
autonoma fordon

Kristina Wärmefjord

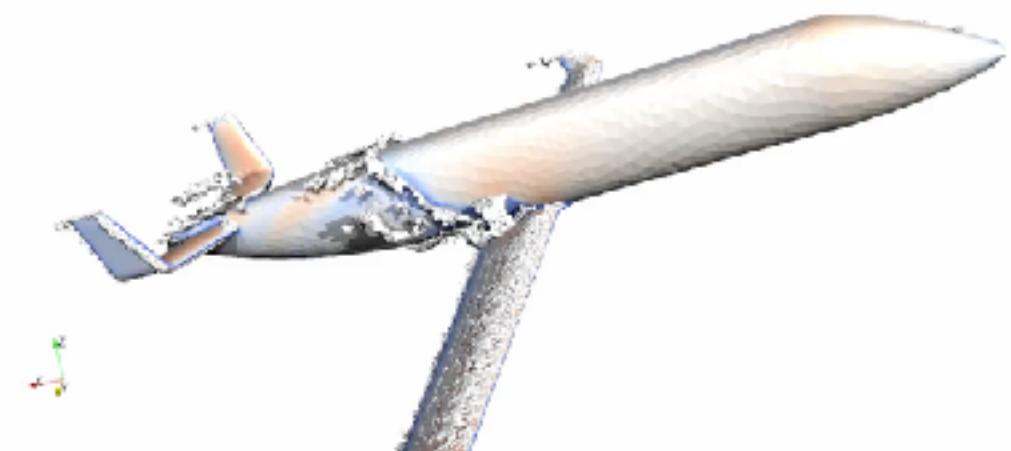
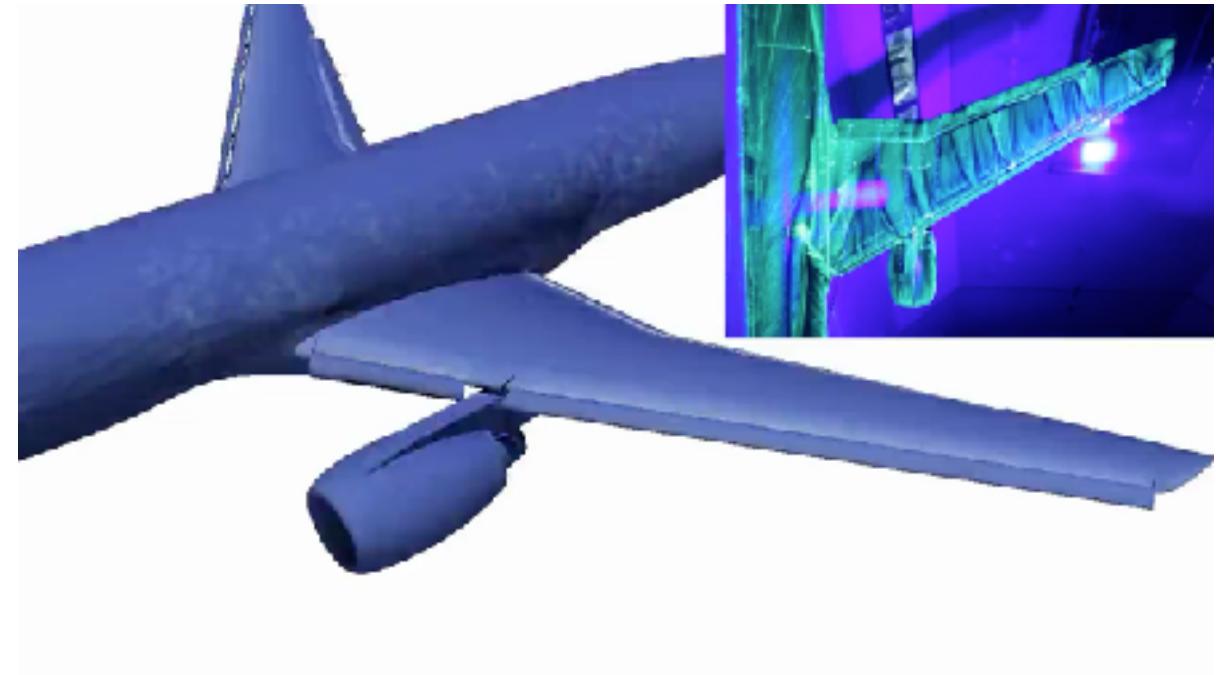

Geometry Assurance & Robust Design

Johan Jansson KTH och Icarus

- Spetsen av aerodynamisk forskning och beräkningsindustri.
- Interaktiv aerodynamisk design.
- Gör innovation lättillgänglig. Stödjer det framväxande dynamiska ekosystemet kring elektriskt flyg.
- Tekniken och det matematiska ramverket Digital Math lärs ut i den digitala kursen MOOC-HPFEM
- Planerar att göra en ELISE-version.

- Flygtester och validering i modellskala.
- Möjliggör snabbare utvecklingscykler.

LTU activities towards the future of ELISE

C. Kanellakis and G. Nikolakopoulos
[chrkan{geonik}@ltu.se](mailto:chrkan@geonik.ltu.se)

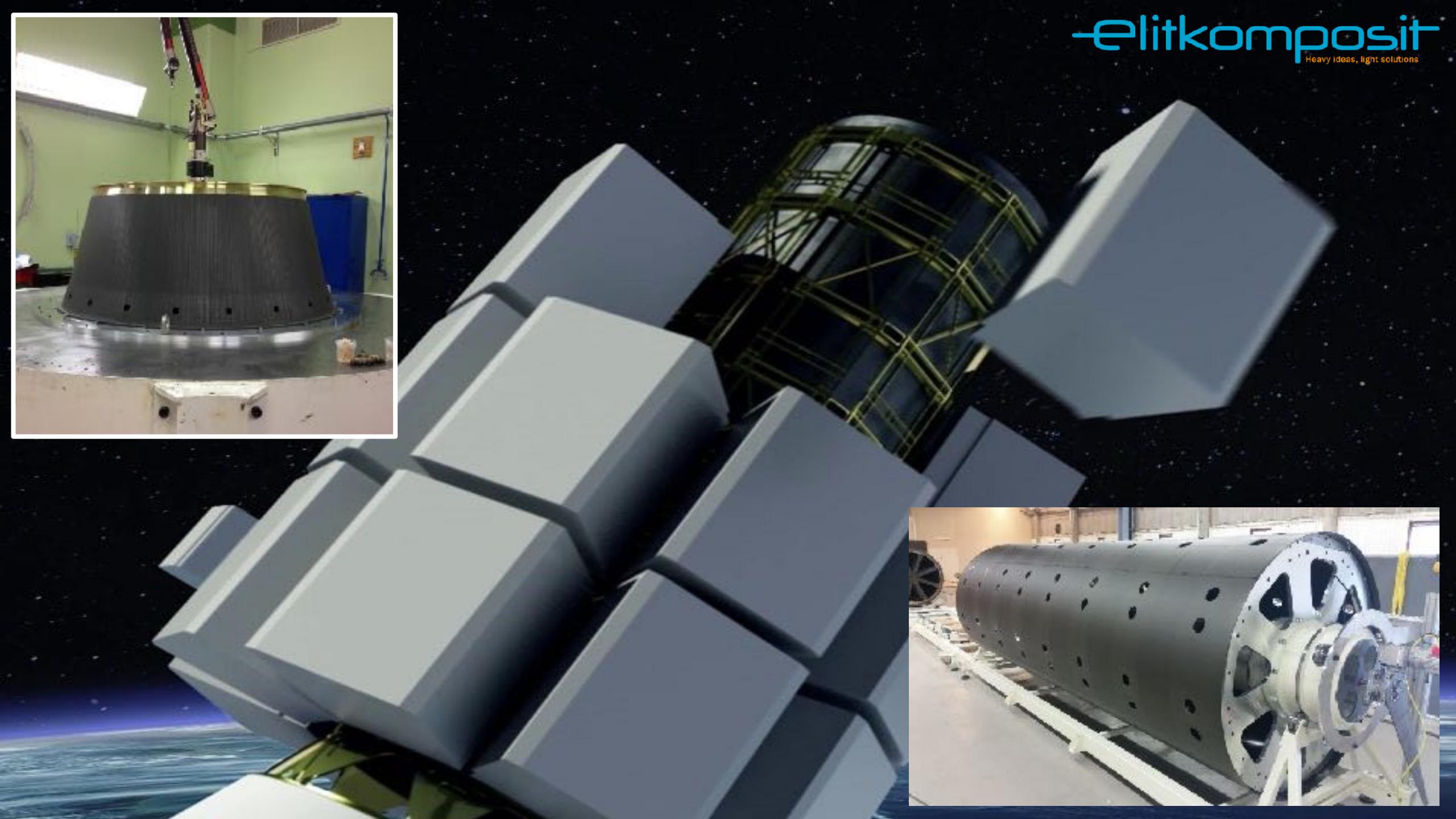

Thanh Bui

- Marknad och affärsmodeller
- Systemstudier

-elitkomposit

Heavy ideas, light solutions

Heart Aerospace

Heart finansieras av Y combinator

- Y Combinator investerade \$150,000 USD för 7% av Heart
- Inskriven i winter 2019 batch
- Kända alumni: Airbnb, Dropbox, Stripe, Reddit, Wright Electric, Boom Supersonic
- Demo day: 18 mars 2019
- Unikt nätverk av Silicon Valley-investerare

Heart ES-19

- 19 passagerare (EASA CS-23)
- 400 km räckvidd
- 500 km/h hastighet
- 20-40 min laddtid
- 750m landingsbana
- Range extender
- Certifierat 2025

VÄLKOMMEN TILL ELISE-DAGEN!

28 MAJ 2019 I LINKÖPING

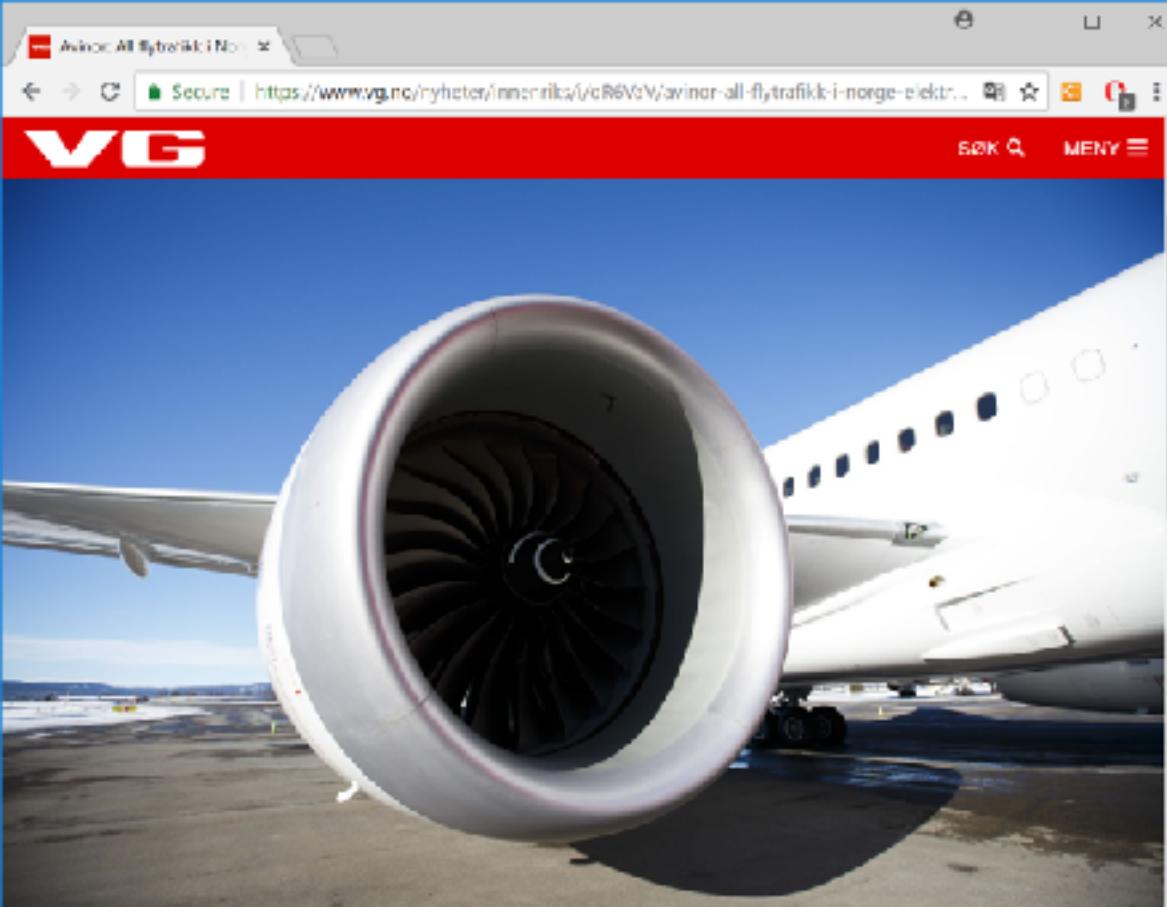
Elise vill bjuda in dig till en heldag fyllt med spännande föreläsningar och workshops om elflygets framtid i Sverige!

Fullständigt program kommer att publiceras inom kort.

TILL ANMÄLAN

Avinor: All flytrafikk i Norge elektrisk innen 2040

Innen 2040 skal motorer som denne byttes ut med elmotorer på fly i Norge, ifølge Avinor-sjefen. Illustrasjonsfoto: He...

Secure | https://www.vg.no/nyheter/inne/avinor-all-flytrafikk-i-norge-elektrisk-innen-2040/

SØK Q MENY ☰

VG

NORGE! Skandinavien?

KLIMAT Flygbranschen kan vara på väg mot eldrivet

Inrikes elflyg inom några år

SENASTE NYTT Pompeo tror på Nordkoreaframsteg

07.26

Morgan
studion

KLIMAT

Så ser nya regeringen på utsläppen

Resor i fokus i klimatdebatten

MISSA INTE 8.21 TV- och streamingtips med Linus Fremin

07.40

Morgon
studion

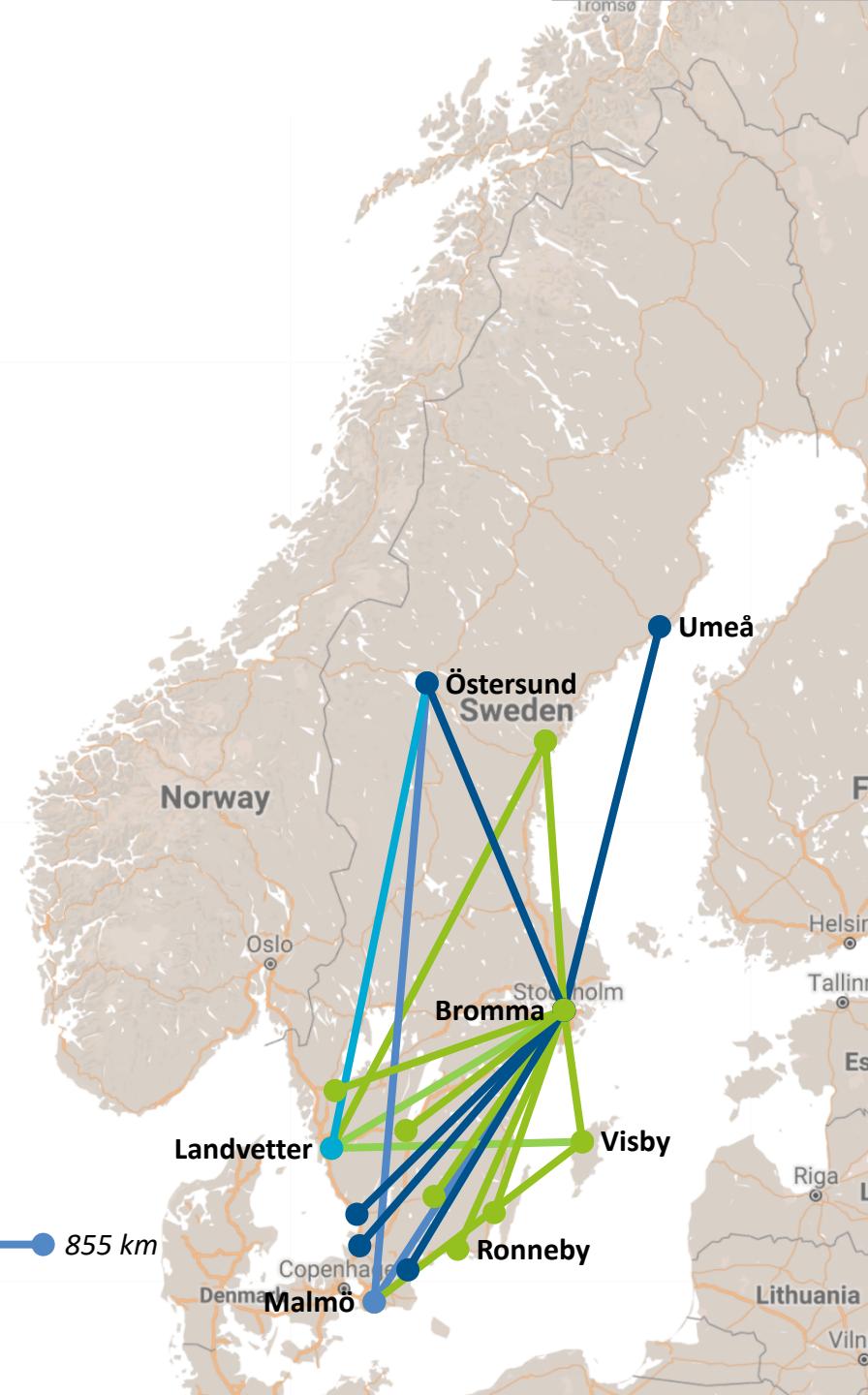
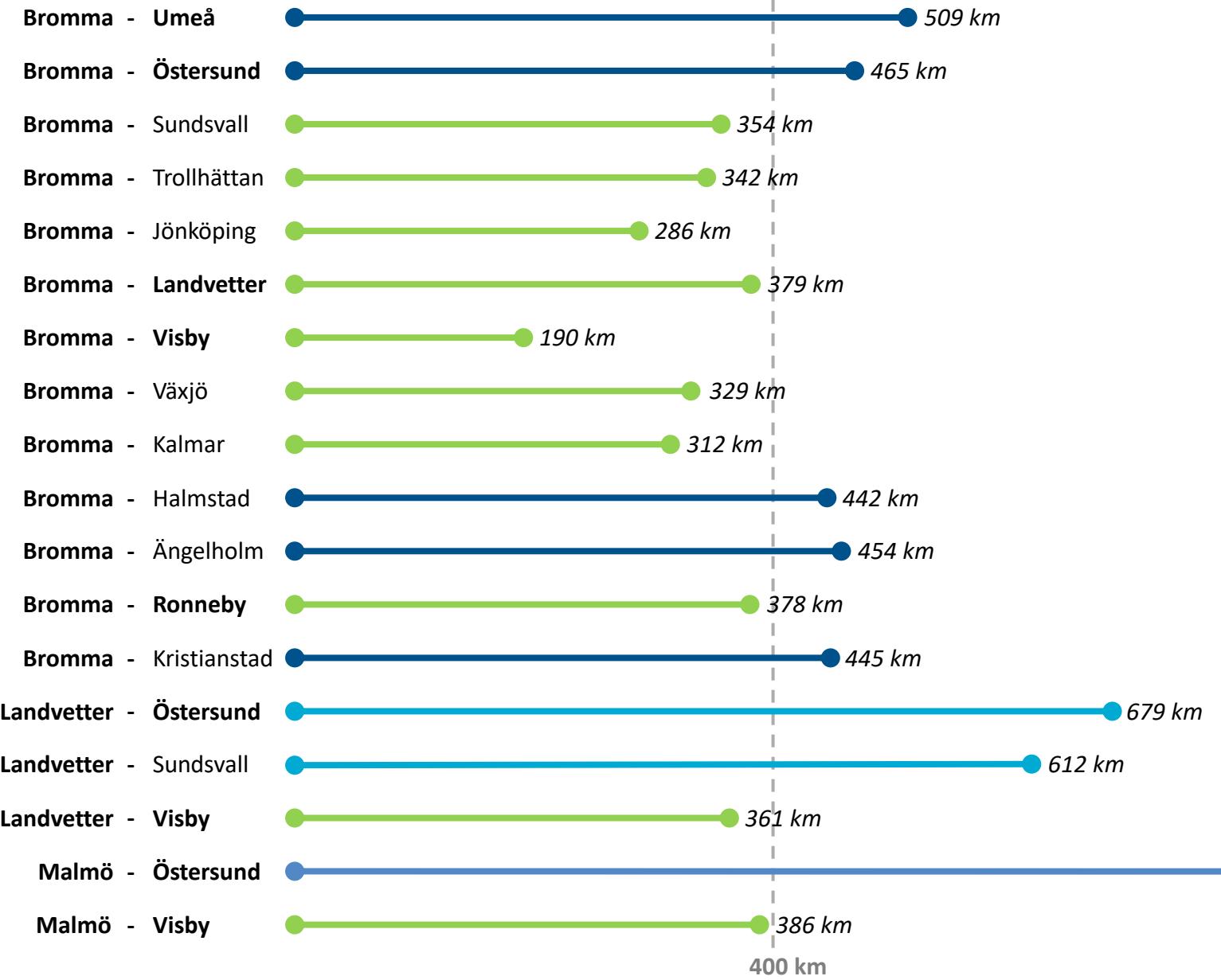
Vad säger flygbolagen?

BRA

Anna Soltorp, hållbarhetschef på BRA, ser möjligheter:

"Vi är övertygade om att inrikesflyget kommer att behövas även i framtiden. Med korta flygsträckor, regionala behov av tätatidtabeller och enkel logistik är det här som reguljärt elflyg kan bli verklighet först."

Potentiella elflygsrutter

SAS

“SAS har en ambitiös hållbarhetsagenda som inkluderar användandet av elflyg på korta rutter i framtiden. Vi flyger idag ett antal rutter som är kortare än 400 km och som potentiellt kan ersättas med elflygplan av lämplig storlek. Därför är det här ett intressant projekt som vi självklart stöttar” säger Lars Andersen Resare, hållbarhetschef på SAS.

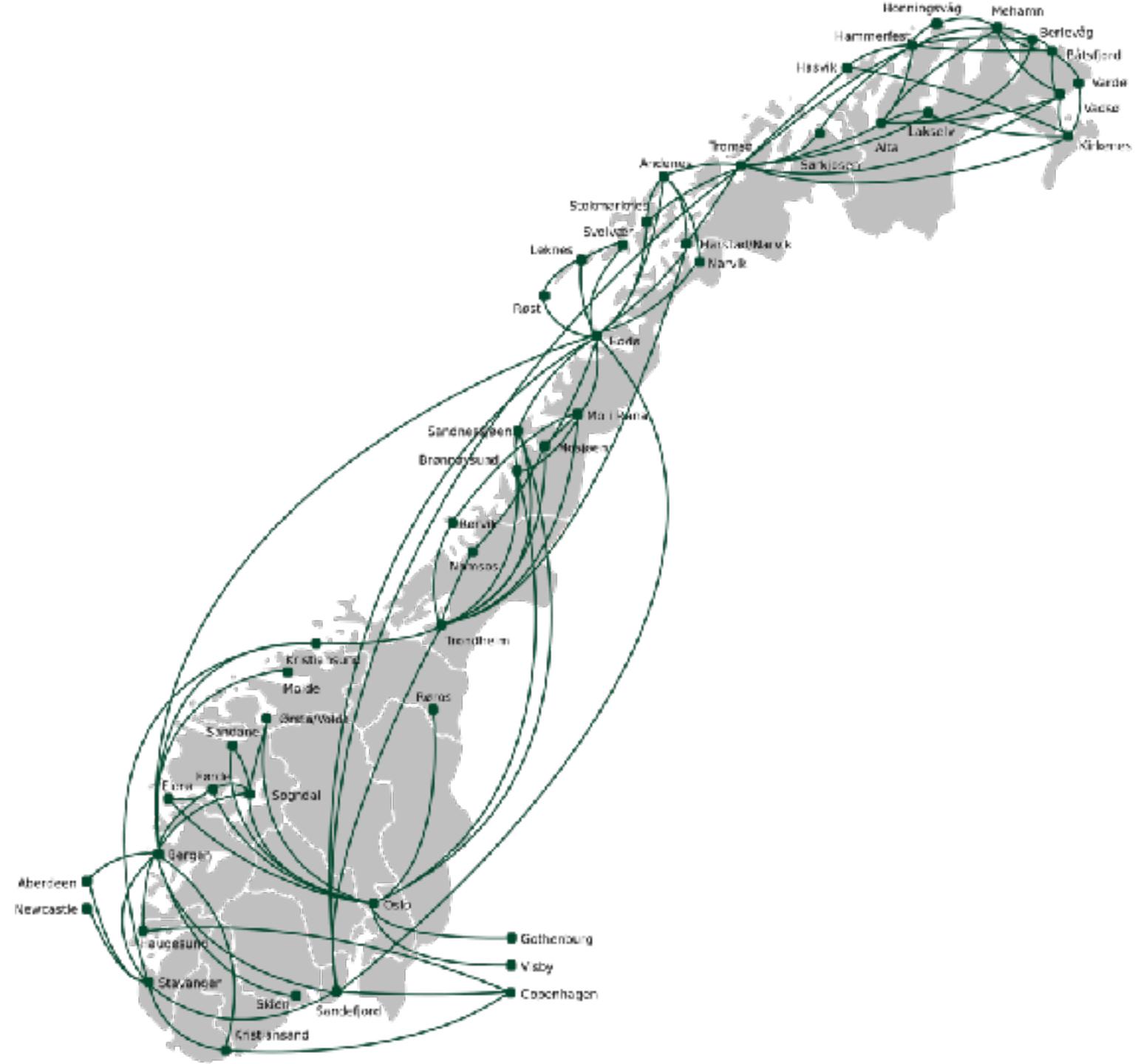
Tjugosex SAS-rutter kortare än 400 km

Köpenhamn - Århus	148 km
Stavanger - Bergen	159 km
Tromsö - Alta	174 km
Köpenhamn - Göteborg	229 km
Köpenhamn - Ålborg	238 km
Bergen - Ålesund	257 km
Stockholm - Turku	259 km
Trondheim - Ålesund	262 km
Oslo - Kristiansand	280 km
Oslo - Göteborg	289 km
Bergen - Sandefjord	308 km
Stockholm - Sundsvall	321 km
Oslo - Bergen	325 km
Bodö - Tromsö	326 km
Oslo - Stavanger	341 km
Oslo - Haugesund	343 km
Stockholm - Kalmar	343 km
Oslo - Molde	349 km
Oslo - Trondheim	363 km
Stockholm - Tampere	367 km
Oslo - Kristiansund	368 km
Oslo - Ålesund	374 km
Stockholm - Oslo	385 km
Stockholm - Göteborg	394 km
Stockholm - Helsinki	399 km
Köpenhamn - Kristiansand	399 km

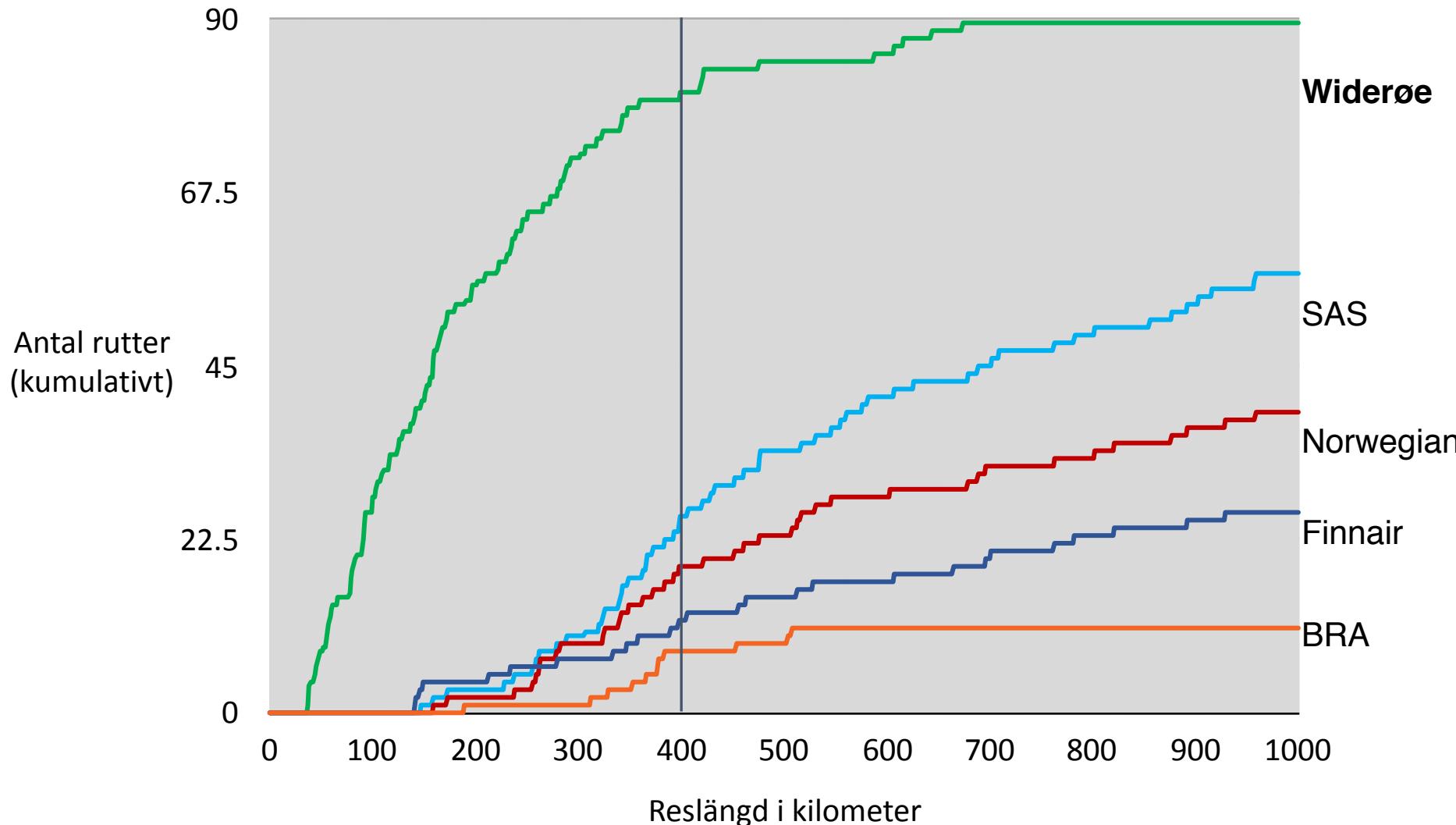

Widerøe

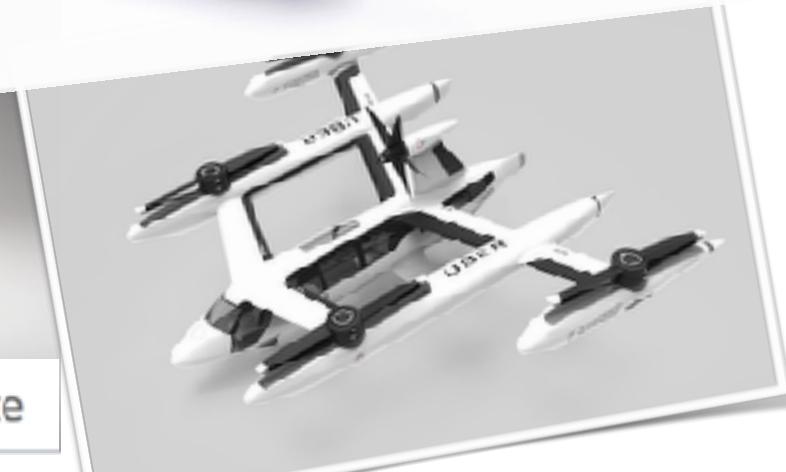
“Den nya tekniken kommer att vara särskilt väl lämpad för att serva våra kortdistansrutter på den norska landsbygden. Widerøe vill vara tidig med den nya teknologin som en del av bolagets långsiktiga strategi att vara utsläppsfree”, säger strategidirektör Terje Skram på Widerøe.

Vilket nordiskt flygbolag flyger mest korta rutter?

Fantasier?

**Elflyg
finns idag!**
Pipistrel Alpha

Pipistrel Alpha, BROMMA Juni 2018

PC-Aero Elektra One Solar - 1000 km räckvidd

MTOW	300 kg
Empty weight	100 kg
Battery weight	100 kg
Payload	100 kg
Wing span	11 m
Wing surface	8,2 m ²
Solar power	~1 kW

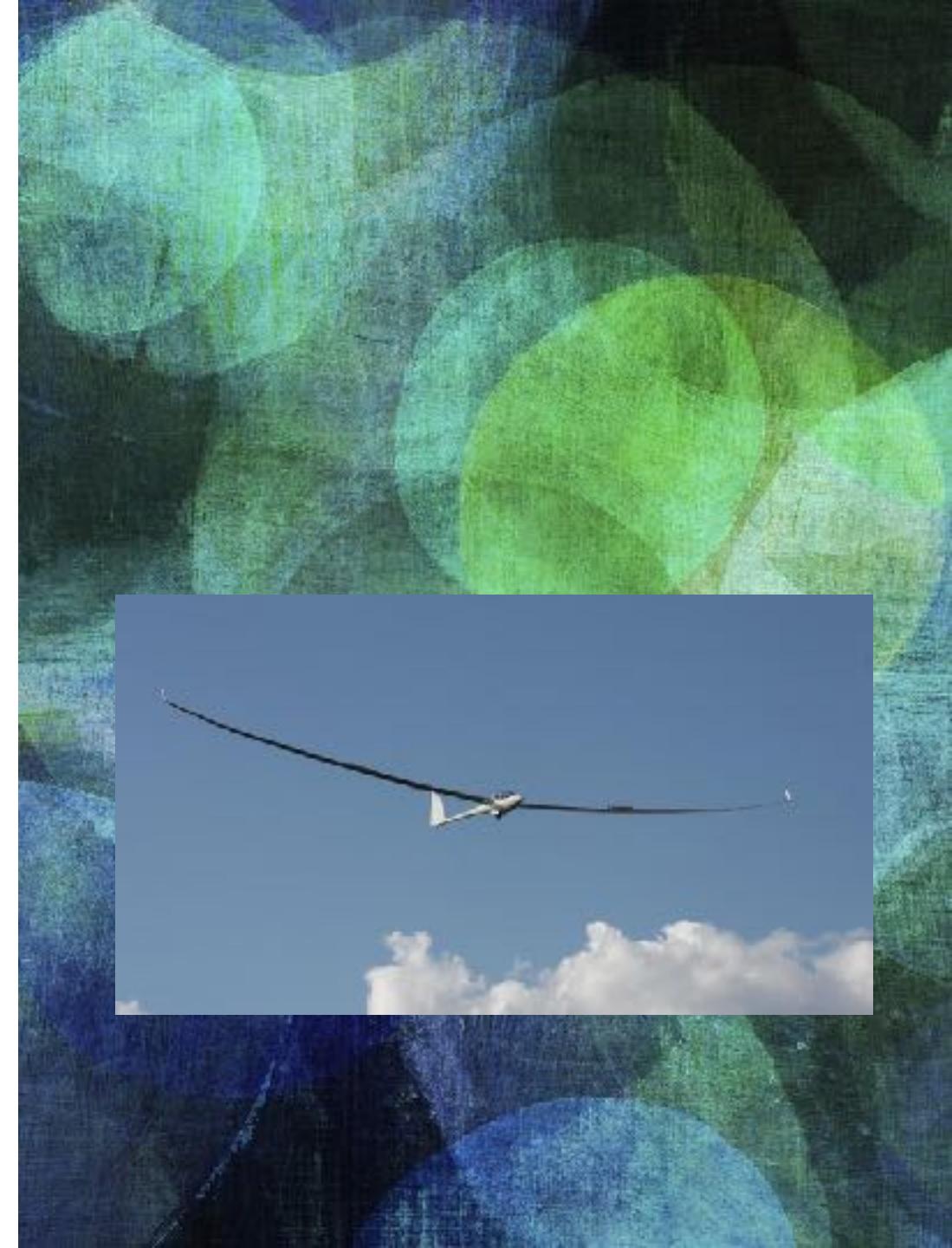
Max. engine power	16 kW
Max. range	up to 1,000 km
Max. endurance	more than 8 hours
Cruise	140 km/h
Aspect ratio	14,7
Best glide ratio	30
Flight power	2.5 - 5 kW

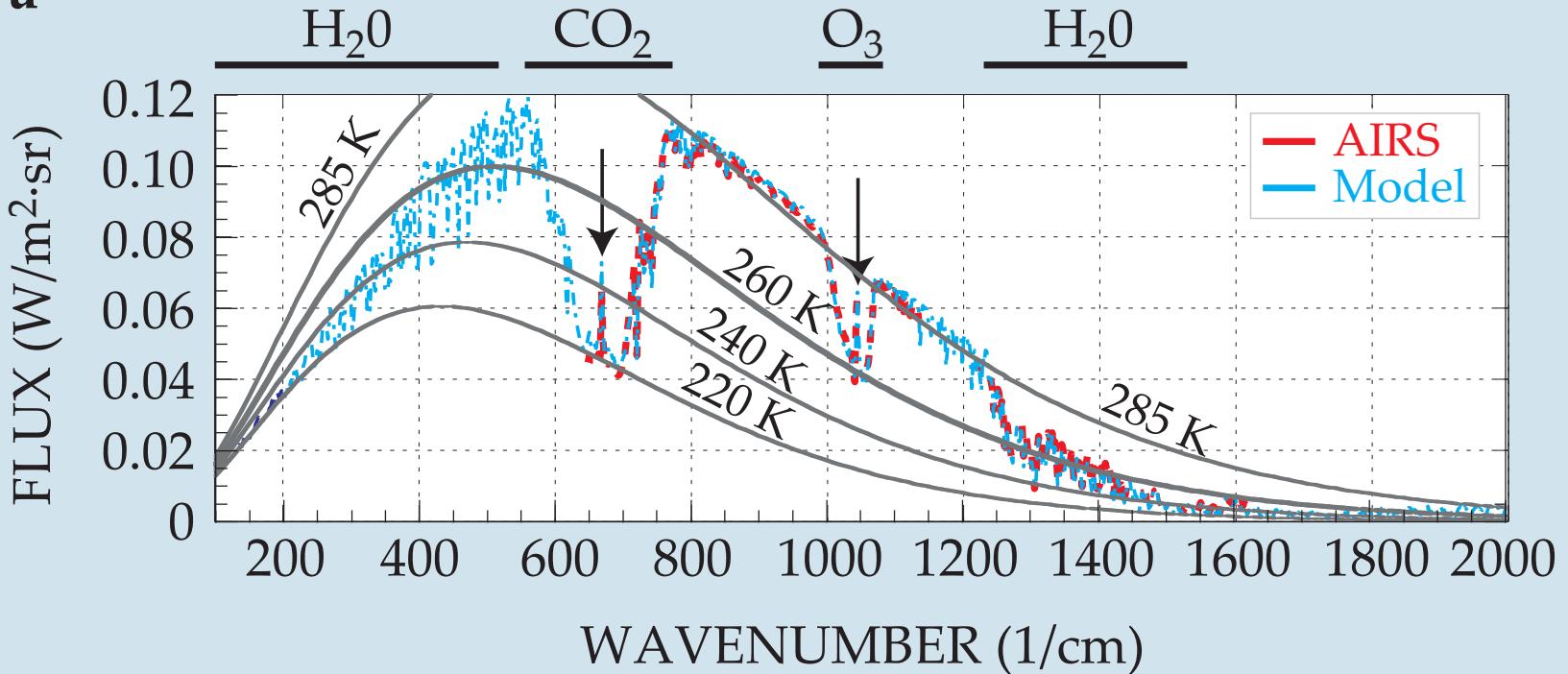
Det är effektivt att flyga!

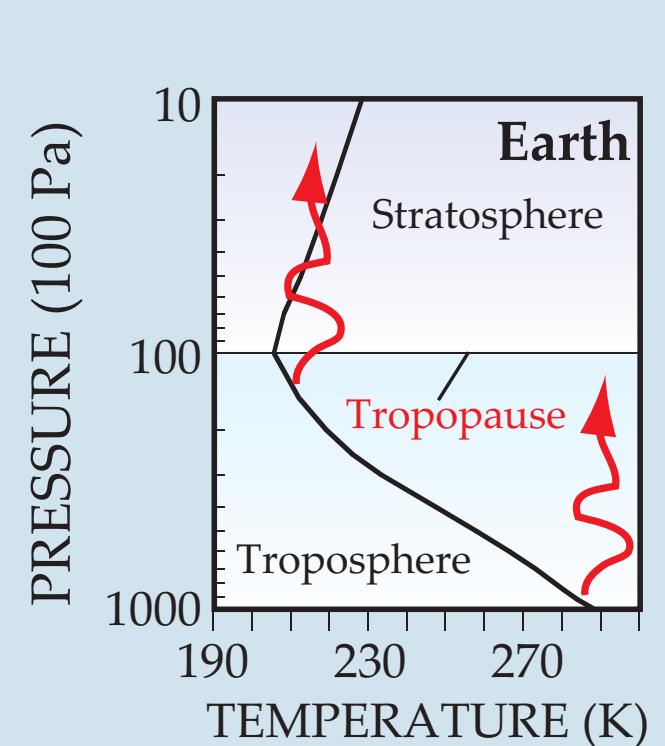

Jordens strålningsbalans

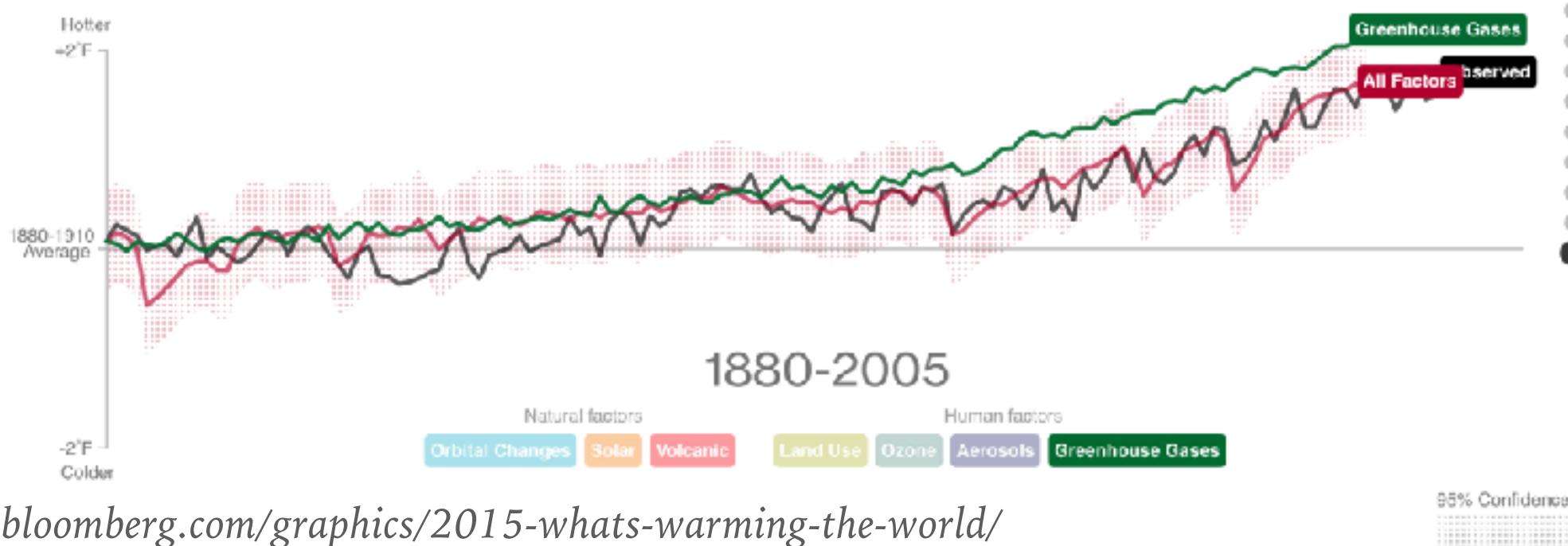
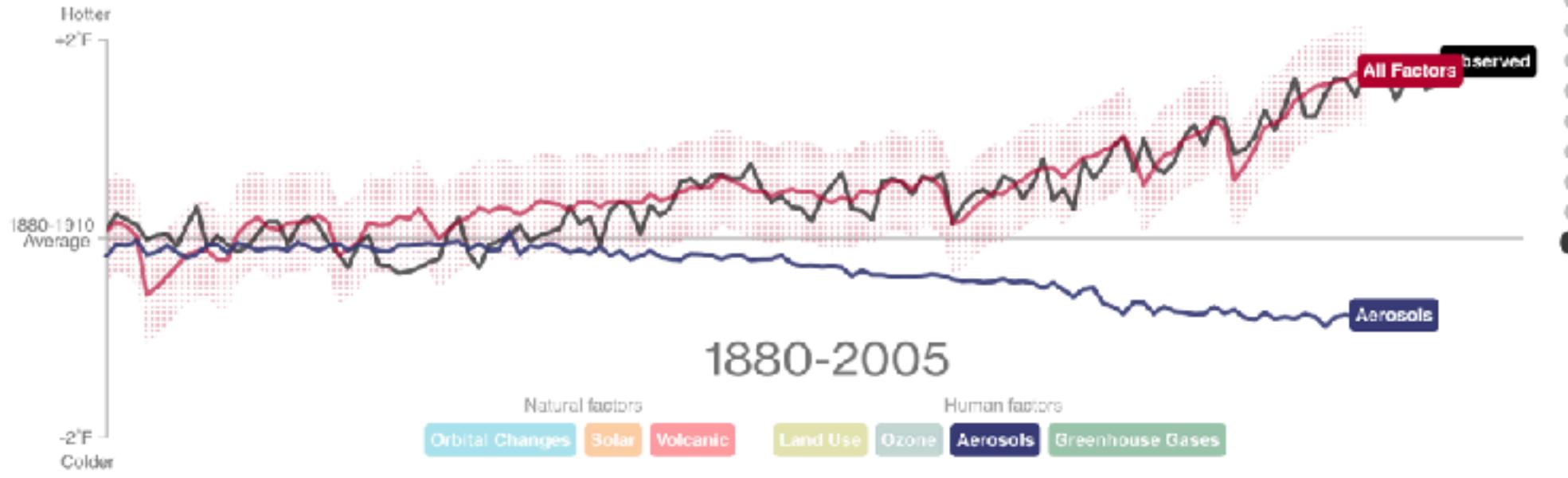
a

b

Raymond T. Pierrehumbert
Infrared radiation and planetary temperature, Physics Today, January 2011

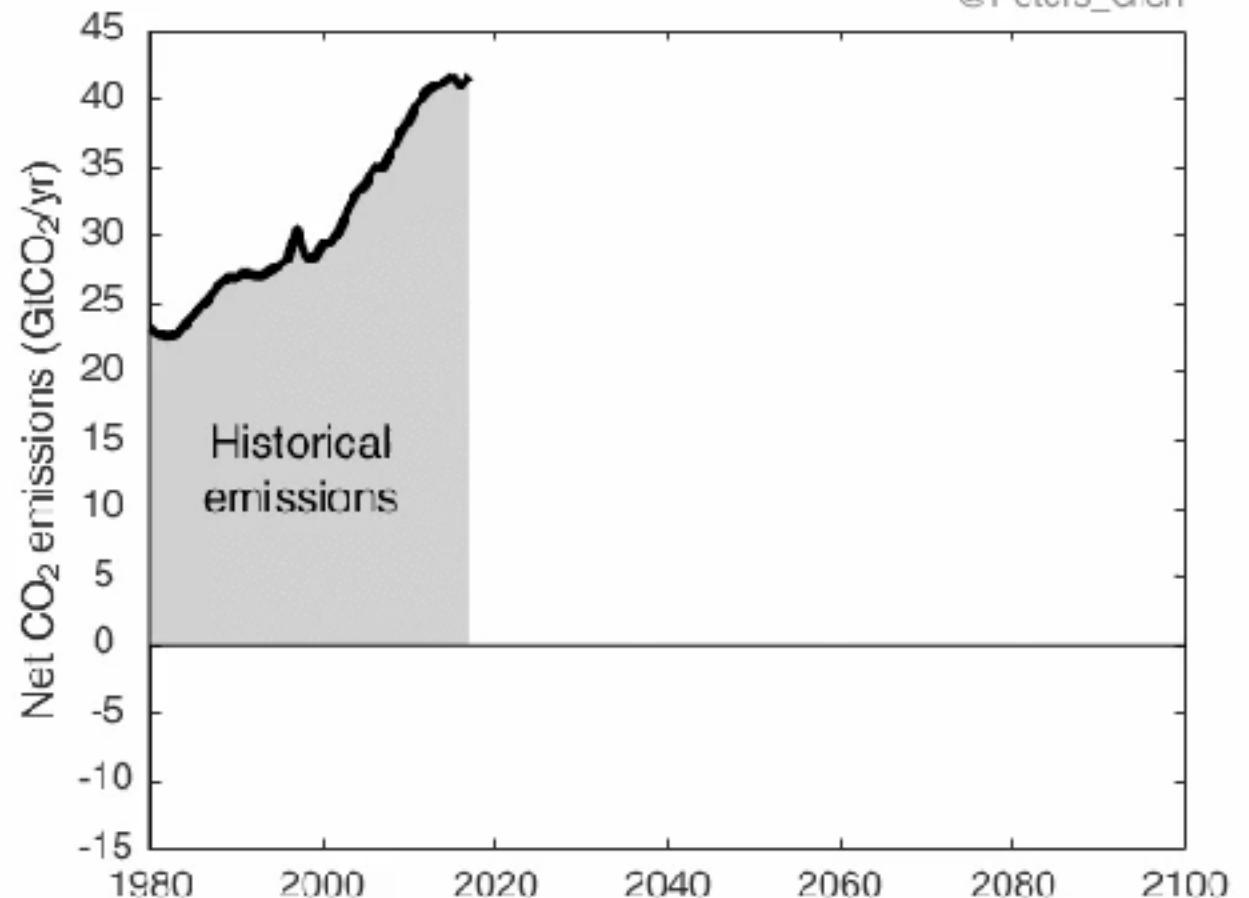
2017-09-20 22:00:36 JFC

Utmaningen: Radikalt minskade utsläpp!

@Peters_Glen

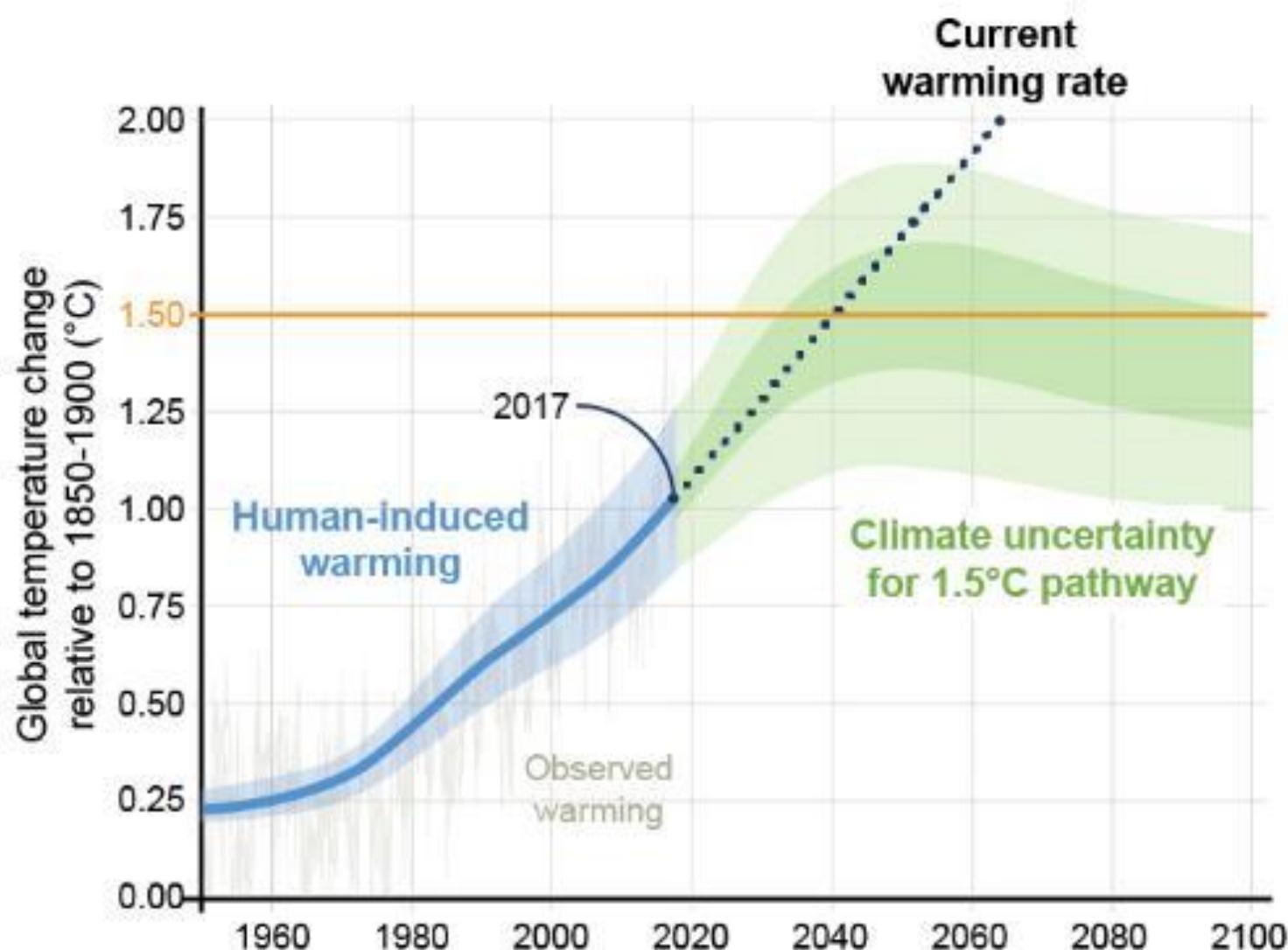

Glen Peters - Klimatforskare CICERO

Framtiden?

FAQ1.2: How close are we to 1.5°C?

Human-induced warming reached approximately 1°C above pre-industrial levels in 2017

”

“Change is coming whether you like it or not”

– Greta Thunberg @ COP24

99

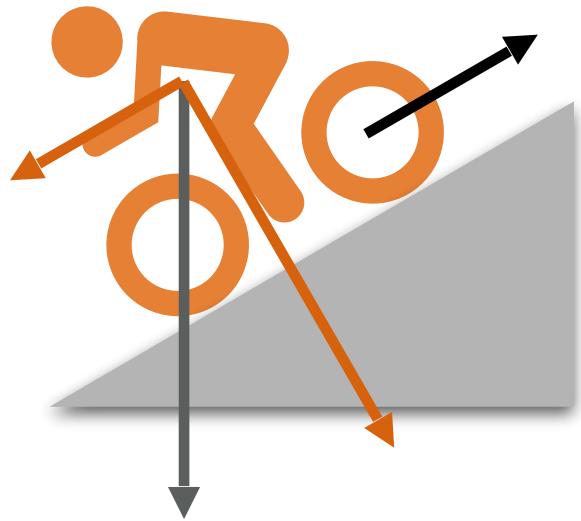
I have no hope that these changes can be reversed. We are inevitably sending our children to live on an unfamiliar planet. But the opposite of hope is not despair. It is grief. Even while resolving to limit the damage, we can mourn. And here, the sheer scale of the problem provides a perverse comfort: we are in this together. The swiftness of the change, its scale and inevitability, binds us into one, broken hearts trapped together under a warming atmosphere.

We need courage, not hope.

Courage is the resolve to do well without the assurance of a happy ending.

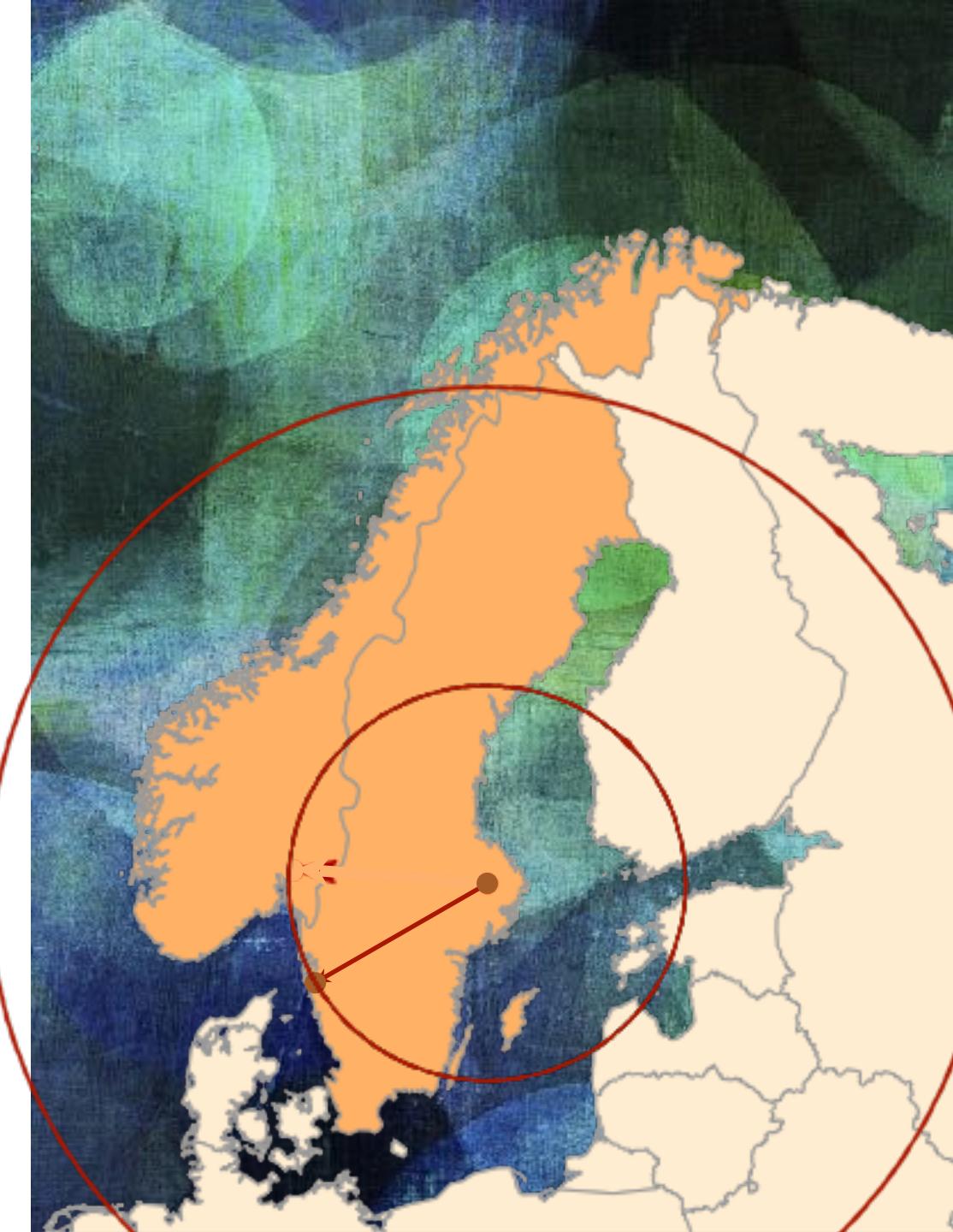
– Kate Marvel, climate scientist

[Energi per sträcka] = [Kraft]

Fysik

Vad är möjligt?

CONCORDIA GLIDER

I:70

Glidtal - Elbilar

Vikt $\sim 22\ 000\ N$ (2200 kg)

Luftmotstånd

$$F = 400\ N @ 120\text{km/h}$$

$$C_D = 0.24, \text{ Effektiv area } 0.6\ m^2$$

Rullande friktion

$$F = 400\ N$$

$$\text{Typisk friktionstal} = 1/50$$

Totalt motstånd

$$F = 800\ N = 220\ Wh/km$$

Effektivt glidtal ~ 25

Glidtal - Jetflyg

Aerodynamiskt glidtal ~ 18

Turbin- och fläkteffektivitet ~ 30 - 40%

Effektivt glidtal ~ 7

GLIDTAL	Farkost
Cykel	35
Fossilbil	8
Elbil	25
Jetplan	7
Elflyg	30

GLIDTAL	Farkost	Person
Cykel	35	30
Fossilbil	8	2
Elbil	25	6
Jetplan	7	2
Elflyg	30	7

Flyga med dagens batterier!

$$s = \frac{L}{D} \frac{m_b}{m} h_e$$

$$h_e = e / g$$

$$e = 270 \text{ Wh/kg} \Rightarrow h_e = 100 \text{ km}$$

Specifik altitud

Glidtal L/D = 45

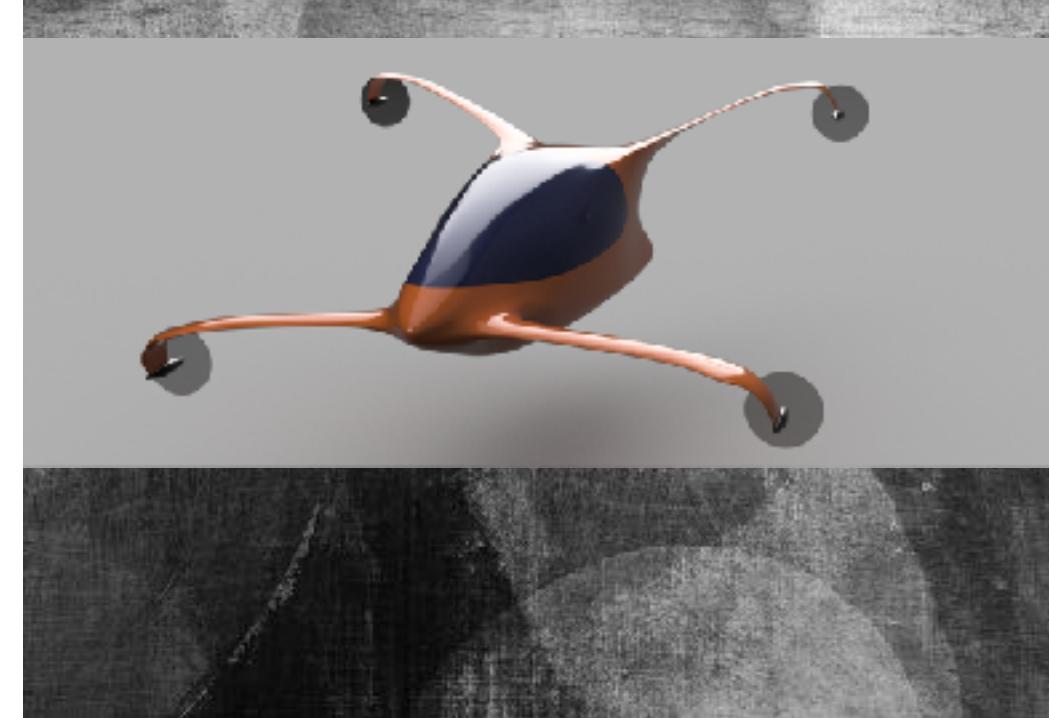
25% batterier

Räckvidd ~ 1000 km

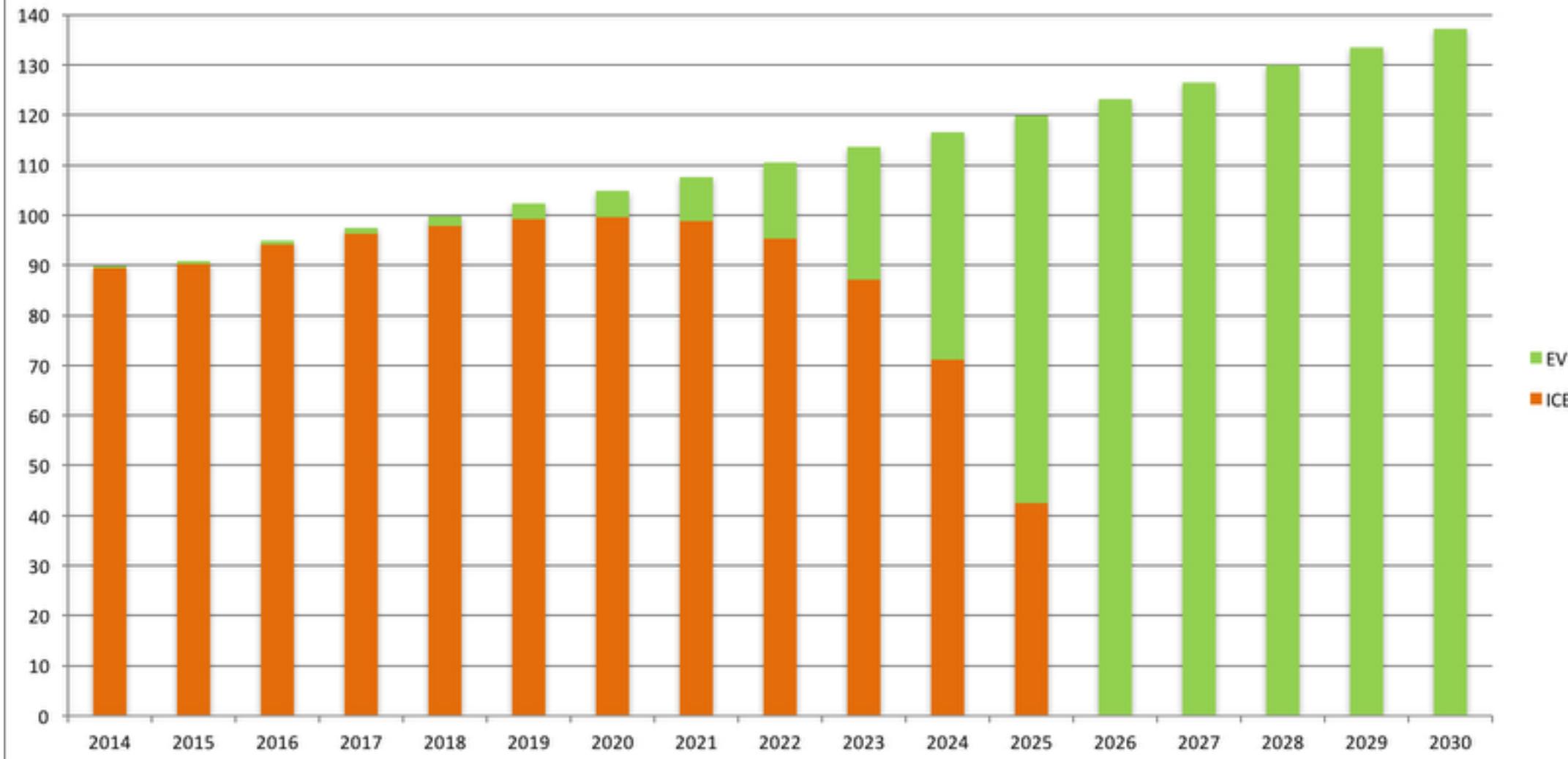
*Nya typer av flygfarkoster
Nya aktörer utmanar
Nya affärsmodeller
Vad driver **innovation**?*

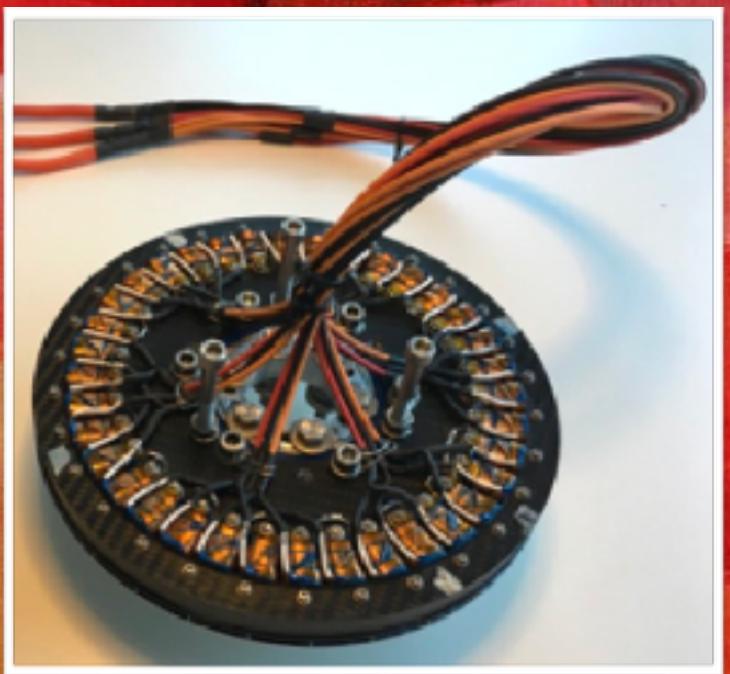
Disruptivt Teknikskifte

Transition to EVs - global vehicle annual sales actual to 2016 and predicted to 2030

Car data OICA; EV data 2014-2016 @InsideEVs & @IEA Chart & forecast @FSS_Au @ProfRayWills 7Sep17

Elektrisk motor - Direktdrift

Massa $\sim$ 2 kg

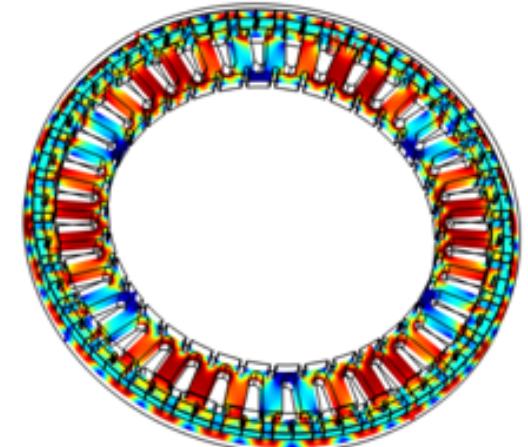
Storlek $\sim$ 22 cm x 2 cm

Effekt $\sim$ 10 kW @ 2000 rpm

Vridmoment $\sim$ 50 Nm

Verkningsgrad $\sim$ 95%

Lyfter $\sim$ 70 kg med 1.4 m propeller

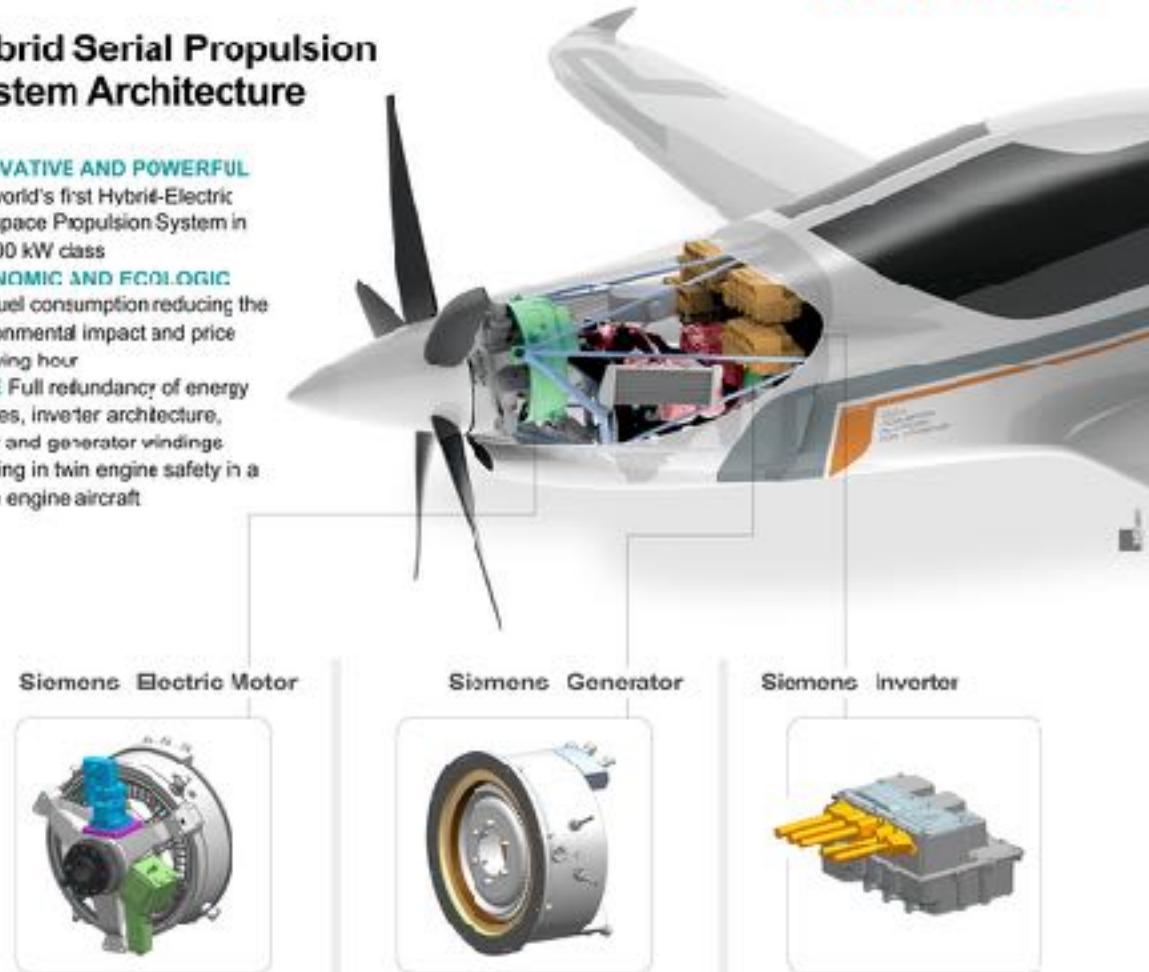

Hypstair Demonstrator

Pipistrel Panthera
Siemens elmotor och generator

Hybrid Serial Propulsion System Architecture

- + **INNOVATIVE AND POWERFUL**
The world's first Hybrid-Electric Aerospace Propulsion System in the 200 kW class
- + **ECONOMIC AND ECOLOGIC**
Low fuel consumption reducing the environmental impact and price per flying hour
- + **SAFE**
Full redundancy of energy sources, inverter architecture, motor and generator windings resulting in twin engine safety in a single engine aircraft

Volocopter

Lilium Aviation

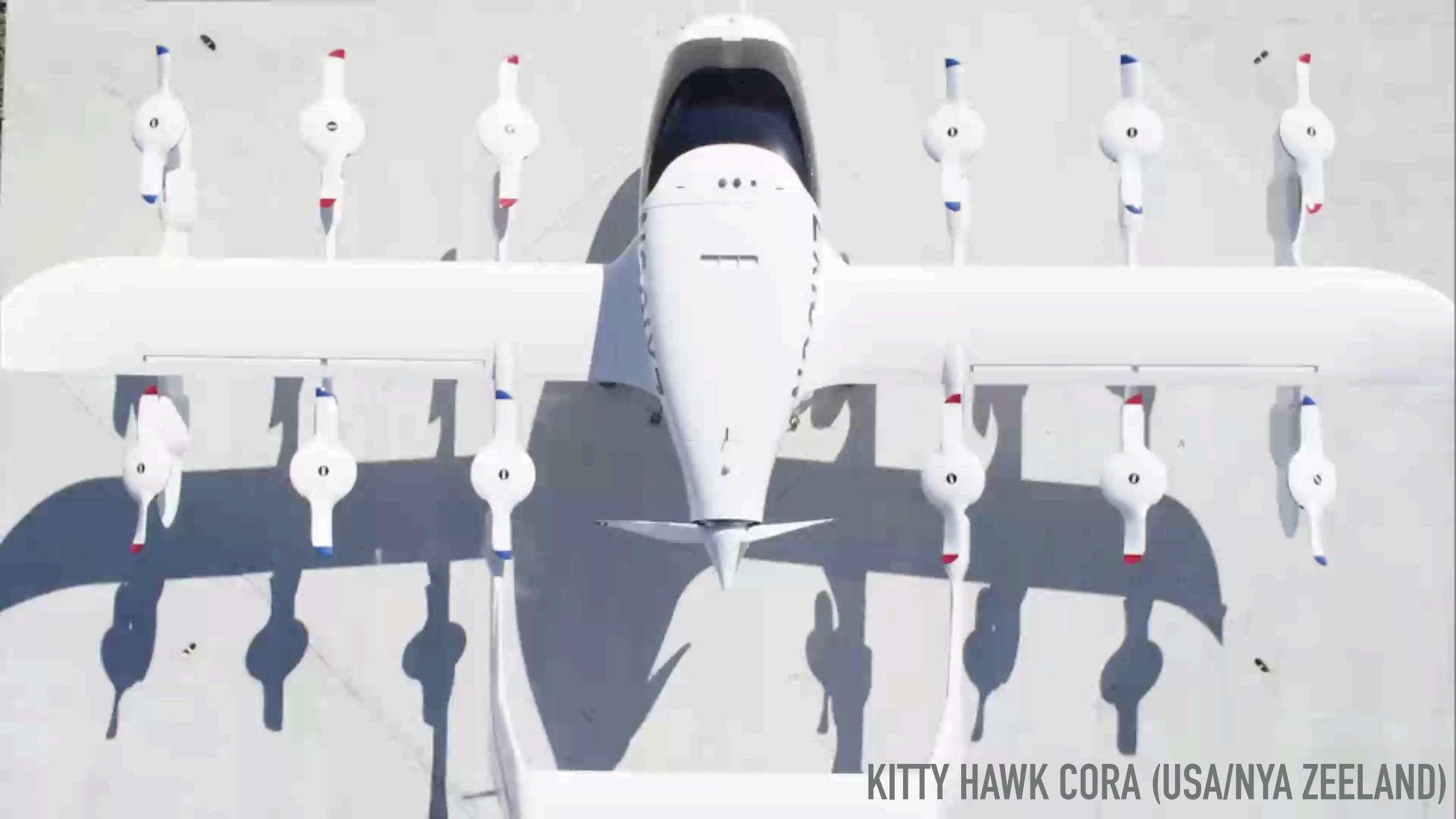
Investment 100 million EUR

UBER ELEVATE

uberAIR: Dallas, Los Angeles: demo flight 2020, first commercial ops 2023.

www.uber.com/elevate/

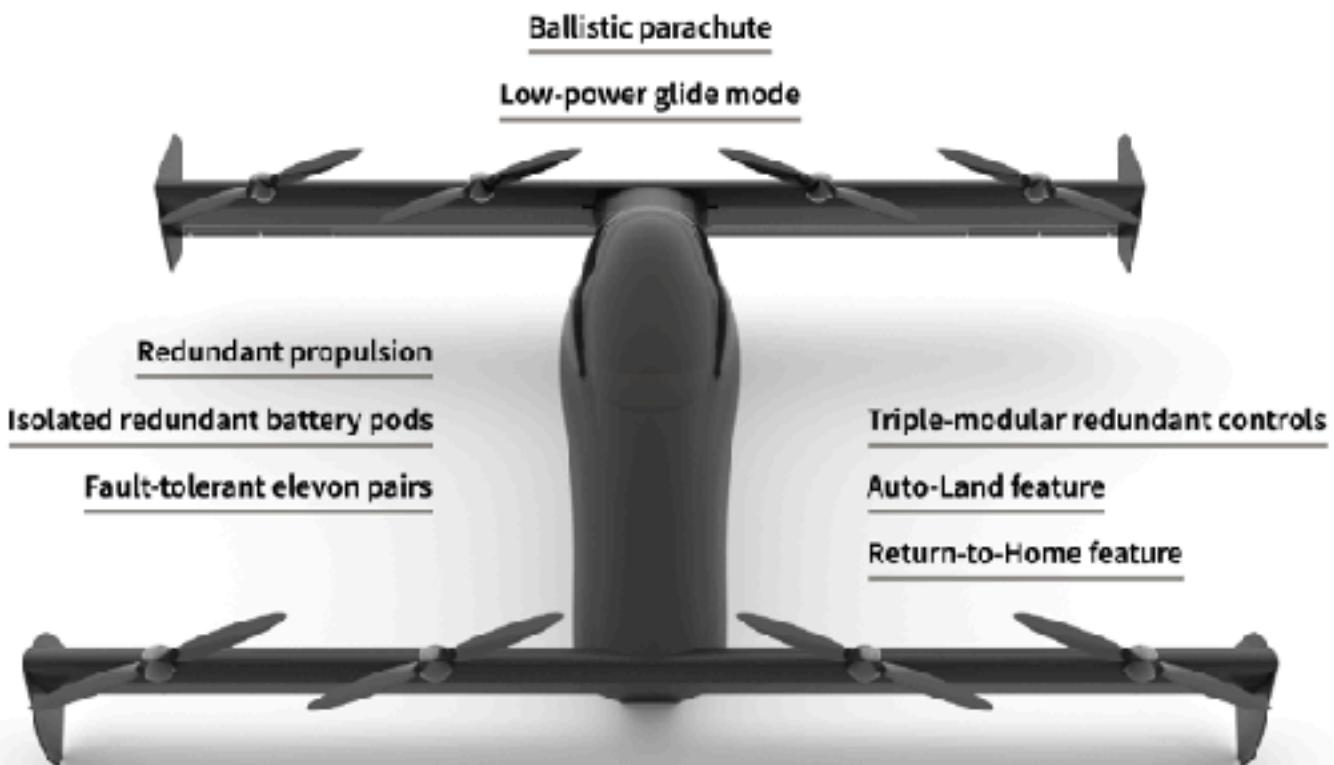

KITTY HAWK CORA (USA/NYA ZEELAND)

Safety first

At Opener, we designed a new aircraft with safety as our highest priority. Fitted with triple-modular redundant flight systems, control surfaces, and sensors, our aircraft provides a new way to confidently take to the skies.

- + Tried and tested
- + Fault-tolerant design
- + Ease of operation
- + Simple user interface
- + Backup landing systems

FLYER

JOIN US

PRESS

Flyer

BY KITTYHAWK

PRESS

media@kittyhawk.aero

THE PERIODIC TABLE OF VTOLs

Early
Challengers

Kittyhawk	First Flight: July-17 Country: New Zealand Funding: \$101m
Ehang	First Flight: Jan-18 Country: France Mkt Cap: \$79.42bn
Aurora (Boeing)	Funding: \$52m
Lilium	First Flight: 2020 E.U.S: 2023 Country: Germany Funding: \$101.4m
Joby	First Flight: Country: USA Funding: \$131m
Bell (Textron)	First Flight: Country: USA E.U.S: 2023 Mkt Cap: \$17.02bn
XTI	First flight: Country: Slovakia Funding: Eu0m
Embraer	Rest Flight: Sabrewing First Flight: Country: Brazil Funding: \$21m
Workhorse	First flight: Country: USA E.U.S: 2023 Mkt Cap
Pipistrel	First Flight: Country: Slovenia E.U.S: 2023 Mkt Cap
Volocopter	First Flight: Nov-13 Country: Germany Funding: Eu81.2m
Opener	First Flight: Country: USA Mkt Cap
Rolls-Royce	First Flight: Country: UK Mkt Cap
Haldesign (Audi)	First flight: Country: Italy Funding:

Legacy

Airbus
Fang
Aurora (Boeing)

Fixed-wing electrics

Aeromobil	AIRIS	ASX	Deorean	DIGI Robotics	Dufour Aerospace	EVA	Flex-craft	FlyAstro	Bartini	Carter Aviation
First Flight: 2013 Country: Slovakia	First Flight: Country: Bermuda	First Flight: Country: USA	First Flight: Country: USA	First Flight: Country: UAE	First Flight: Country: Switzerland	First Flight: Country: France	First Flight: Country: Portugal	First Flight: Country: USA	First Flight: Country: Russia	First Flight: Country: USA
Embraer	Sabrewing	HopFlyt	Hoversurf	Jetoptera	Napoleon aero	Pterodynamics	Ray Research Civil	TAXA	EAC Whisper	Karem Aircraft
Workhorse	Pipistrel	Skypod Aircraft	Skypod	Samed Aerospace	Pegasus	Terrafugia	Veredego Aero	Vimana	Autonomous Flight	Jetpack
Pipistrel	Skypod Aircraft	Skypod	Samed Aerospace	Pegasus	Terrafugia	Veredego Aero	Vimana	Autonomous Flight	Jetpack	Skypod
Zenith Altitude	VRICO	Cartivator								
Aston Martin	First Flight: Country: Canada	First Flight: Country: UK	First Flight: Country: JPN Funding: Crowd!							
Opener										
Rolls-Royce										
Haldesign (Audi)										

Multicopter

Urban Aeronautics

First Flight: 2021-2022

Country: Israel

Funding: Venture

TranscendAir

First Flight:

Country: USA

Moller

First Flight: 2018

Country: USA

Pal-V Liberty

First Flight:

Country: UK

Sum of investment: X \$Billion

”Vanliga” flygplan?

Zunum Aero – Hybrid: elfläkt - turbin

 ZUNUM Aero

EVIATION Alice – Eldriven batteri

Räckvidd 1000 km

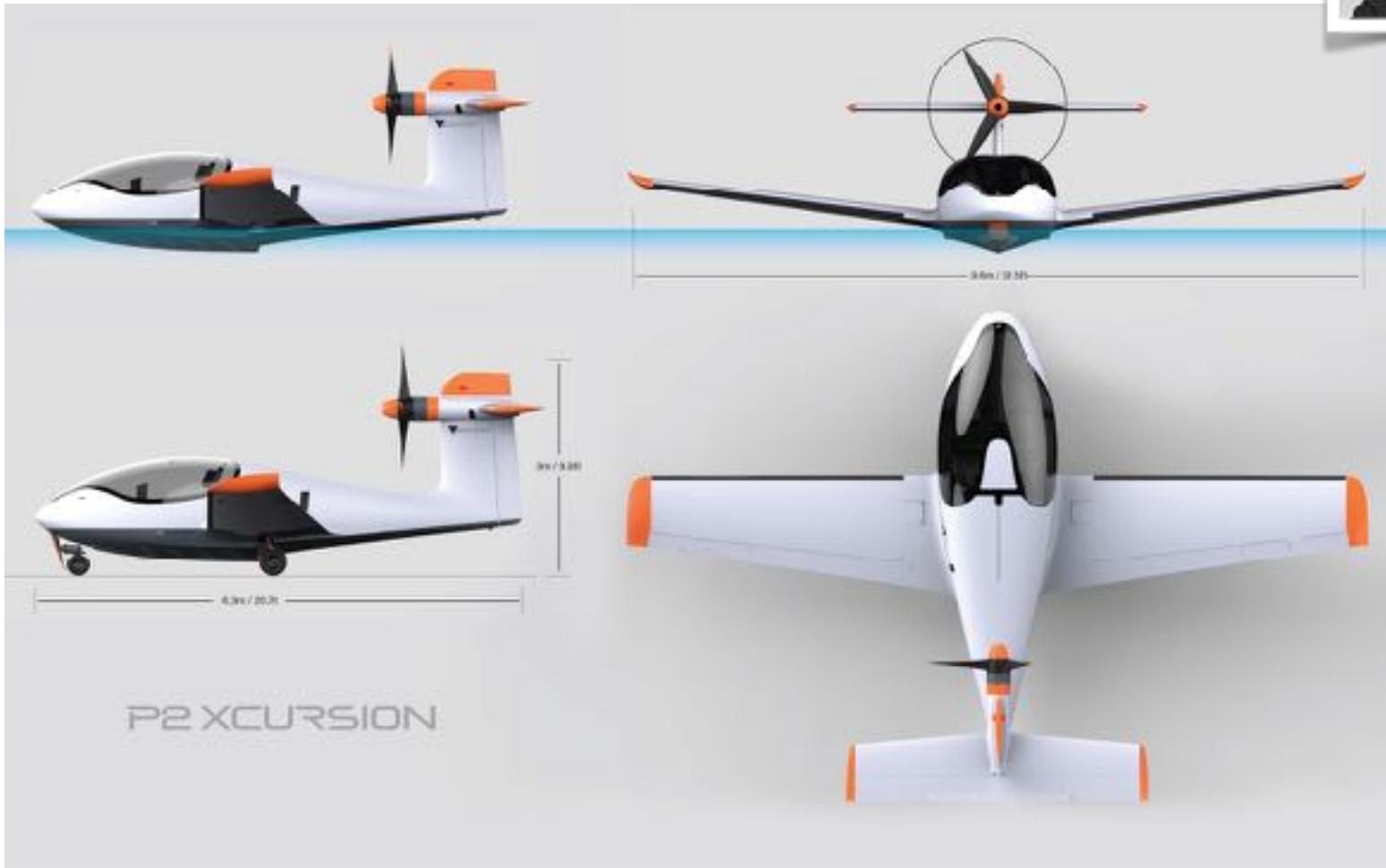
Fart 440 km/h

Glidtal ~ 27

Batteri 900 kWh

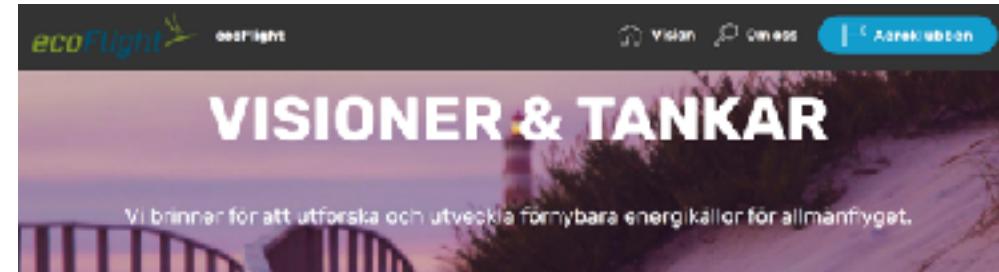
"Designed to take 9 passengers up to 650 miles at a cruise speed of 240 knots. Alice will redefine regional transportation as an all-electric aircraft."

Equator Aircraft

Några svenska exempel

- EcoFlight - Pipistrel Alpha
Säve flygklubb - Klimatkivet
- Blackwing AB
- Katla Aero

Omfamna utmaningen!

Driv på omställningen!

Var modiga, det blir bättre!

Klimatbovar eller hjältar?

Allmänflygets roll!

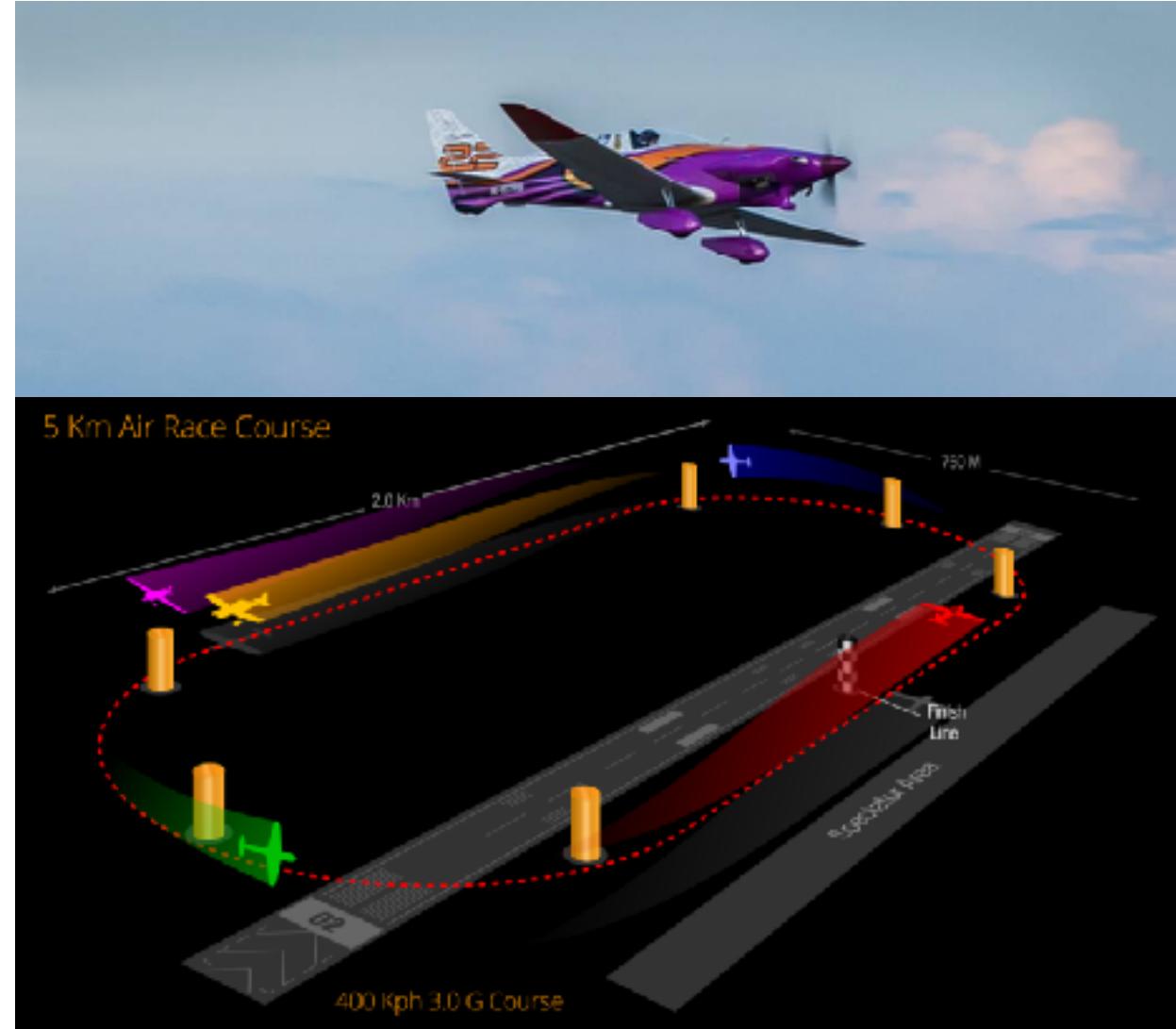
- Early adopters
  - Pionjärandan!
  - Provflygningar
  - Allmänbildning
- Ny renässans för flyget
  - Billigare!
  - Tystare!
  - Roligare!

AIRRACE E

AIR RACE E

- Air Race Formula One kommer som ny tävlingsklass!
  - www.airracee.com
  - Motor 150 kW
  - Vinge 6 m^2
- Designtävling under 2019!
  - Modellera i X-Plane
  - Deadline Sept 2019

”

Eldrivet flyg ger nya möjligheter till hållbara flygupplevelser!

Låt oss vara modiga!

www.elise.aero